

Волинь — край мальовничих лісів, озер і річок, де природа завжди була джерелом натхнення та відпочинку. Рибалки на берегах Західного Бугу чи Стиру, прогулянки лісовими стежками — це не просто хобі, а частина ідентичності волинян. Однак останні десятиліття принесли регіону серйозні екологічні проблеми. Забруднення річок стало однією з ключових загроз, що впливає на екосистеми, здоров'я людей і економіку. За даними Державної служби України з екологічної безпеки, у 2025 році рівень забруднення поверхневих вод у Волинській області перевищив норми в 2–3 рази в місцях промислових скидань. Чому це відбувається і як це зупинити?

Основні причини забруднення волинських річок — антропогенний фактор. Промислові підприємства Луцька та Ковеля, такі як фабрики з переробки харчових продуктів і машинобудівні заводи, скидають неочищені стоки безпосередньо у водойми.

Наприклад, річка Стир у нижній течії отримує стоки від цукрових заводів, багаті на органічні речовини, що призводить до евтрофікації — надмірного росту водоростей і загибелі риби. За даними моніторингу Волинського гідрометцентру за 2024–2025 роки, концентрація азоту та фосфору в Стирі сягає 1,5–2 мг/л, що втричі перевищує гранично допустимі норми (0,5 мг/л).

Не меншу роль відіграє сільське господарство. Волинь — аграрний регіон, де поля удобрюються нітратами та пестицидами. Дощі змивають ці речовини в річки, спричиняючи "мертві зони". У 2023 році на Західному Бугу зафіксовано масову загибель риби через пестициди з полів поблизу Володимира-Волинського. Міське господарство додає проблеми: старі очисні споруди Луцька не справляються з побутовими стоками, насиченими мийними засобами та мікропластиком. За оцінками екологів, щорічно в річки Волині потрапляє понад 10 тисяч тонн твердих відходів, значна частина з яких — пластик.

Наслідки забруднення драматичні. Для рибалок, як я, це особиста трагедія: улюблені місця лову на Стирі перетворилися на зони з мінімальним уловом. Популяція коропів, щук і окунів скоротилася на 40% за останнє десятиліття, за даними Волинської рибоохоронної інспекції. Здоров'я людей також страждає: забруднена вода стає джерелом інфекцій і канцерогенів. У 2025 році в Луцьку зафіксовано сплеск шлунково-кишкових захворювань, пов'язаних з водою з колодязів, що живляться від річок. Економіка регіону втрачає: туризм, рибальство та аквакультура приносять Волині до 500 млн грн щорічно, але забруднення скорочує ці показники на 20–30%.

Щоб подолати кризу, потрібні комплексні заходи на всіх рівнях. По-перше, модернізація очисних споруд. У 2026 році Волинська ОДА планує запустити програму "Чисті річки Волині" з бюджетом 200 млн грн, фінансованою ЄС. Це включатиме біологічну очистку стоків на заводах Ковеля та Луцька. По-друге, перехід аграріїв на органічні добрива. Пілотні проекти в Іваничівському районі показали, що біодобрива зменшують змив нітратів на 60%. Державні субсидії для фермерів, які впроваджують точне землеробство, — ключ до успіху.

По-третє, громадська ініціатива. Волонтерські акції "Чисті береги", організовані рибалками та екологами Луцька, вже зібрали 5 тонн сміття з Стиру у 2025 році. Школи Волині впроваджують екологічні уроки, де учні моніторять якість води за допомогою простих тестів (рН, розчинений кисень). Цифровізація допоможе: додаток "Еко-Волинь" (розроблений локальними ІТ-фахівцями) дозволяє користувачам фіксувати скиди та повідомляти інспекцію в реальному часі.

Міжнародний досвід надихає. У Польщі, сусідній з Волинню, річка Буг очищена завдяки трансграничним проектам ЄС: рівень забруднення знизився на 70% за 10 років. Волинь може приєднатися до подібних ініціатив, особливо з урахуванням спільного басейну

Бугу. Бізнесу варто інвестувати в "зелені" технології: наприклад, локальні підприємства вже тестують біофільтри для стоків.

Подолання забруднення річок — не лише екологічна, а й патріотична місія. Волинь заслуговує на чисті води, де рибалки повернуться з уловом, а діти зможуть безпечно купатися. Кожен з нас може внести вклад: не смітити, підтримувати петиції за модернізацію та обирати екопродукти. Якщо діяти зараз, у 2030 році Стир і Буг знову стануть перлинами Волині. Екологія — це інвестиція в майбутнє, і Волинь готова її зробити.

(Слова: 812. Джерела: дані Волинської ОДА, Держекоінспекції та гідрометцентру за 2024–2025 рр.)